

Motion till riksdagen 2022/23:1466

av **Amanda Lind m.fl. (MP)**

Lagstiftning om bemannade skolbibliotek

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta om bemannade skolbibliotek och tillkännager detta för regeringen.

Barns läsning behöver fortsätta prioriteras

Vi har en längre tid kunnat följa hur ungas läsande minskat och hur barns läsförmåga blivit allt sämre. Det är djupt oroväckande. Läsningen är en grund för lärande och bildning, den stimulerar fantasin och ger möjlighet till nya perspektiv och världar. Att kunna tillgodogöra sig texter är en grundpelare för deltagande i samhället och samhällsdebatten. Läsningens betydelse för vår demokrati och för vår framtid kan därför inte överskattas.

Miljöpartiet har under åren i regering drivit på hårt för att stärka barns läsning. Vi införde en läsa-skriva-räkna-garanti för att säkra att inget barn går igenom lågstadiet utan att skolan vidtagit åtgärder om problem med läsningen finns. Vi har genomfört ett stort paket för läsfrämjande med tidiga läsinsatser för små barn och deras föräldrar och böcker till förskolan. Vi har inrättat ett läsråd och stärkt folkbiblioteken runt om i landet. Läsdelegationens förslag är nu nästan helt genomförda.

Lärare, bibliotekarier, föreningar och föräldrar har ansträngt sig för att vända trenden med att unga läser allt mindre och vi har kunnat se positiva tecken. Under 2021 har läsning av tryckta böcker ökat med sex procentenheter inom gruppen 16–29-åringar jämfört med året innan. Det är glädjande, men vi har långt kvar tills vi kan tala om vi har lyckats. En negativ signal i samma undersökning är att andelen föräldrar som läser högt för sina barn minskar. Fortsatt politiskt fokus på det läsfrämjande arbetet krävs och reformen om bemannade skolbibliotek är ett av de viktigaste nästa stegen.

Bemannade skolbibliotek bidrar till läsning och lärande

Vi vet att det krävs mer läsning än vad som idag är möjligt i klassrummen för att träna upp läskondition nog för att kunna läsa för att lära. Därför är skolbiblioteken och dess bibliotekarier så viktiga. Idag ser tillgången till bemannade skolbibliotek dessvärre mycket olika ut för Sveriges elever. Skolinspektionens granskning av i vilken utsträckning skolor använder skolbiblioteken som en pedagogisk resurs för att främja elevers lärande har visat att en majoritet av de granskade skolorna inte i tillräcklig omfattning tar vara på de möjligheter ett välfungerande skolbibliotek kan utgöra. Ett bibliotek är så mycket mer än bara hyllor med böcker. En bibliotekarie har med sin kompetens helt andra möjligheter att stimulera till läsning och kan dessutom vara en tillgång för hela skolverksamheten.

Skolbibliotekens viktiga roll för medie- och informationskunnighet

Utöver läsningen har skolbiblioteken en annan central uppgift för att rusta eleverna att bli aktiva deltagare i demokratin – nämligen medie- och informationskunskapen (MIK). MIK handlar om att lotsa eleverna i vilken information som man kan lita på och inte, skillnaden mellan vetenskap och konspirationsteorier, mellan åsikter och fakta. Att denna förmåga är helt central för demokratin framtid är något som blir allt tydligare i vår tid av alternativa fakta, påverkansoperationer och trollfabriker.

Förslagen i SOU 2021:3, Skolbibliotek för bildning och utbildning, har remitterats

Miljöpartiet i regering var starkt pådrivande bakom att en utredning om bemannade skolbibliotek tillsattes. Den färdiga utredningen, Skolbibliotek för bildning och utbildning, SOU 2021:3, har remitterats och har nu legat på bordet i över ett år, utan att något hänt.

Miljöpartiet såg till att pengar finns i 2022 års budget för att påbörja arbetet, men S-regeringen la aldrig fram någon proposition och frågan har lyst med sin frånvaro under valrörelsen. I Tidöavtalet är en av de tydligaste kulturpolitiska prioriteringarna att inrätta en kulturkanon, men om målet är att fler barn och unga ska ta del av litteratur och läsa mer krävs annat än topplistor. Då behövs reformer som gör skillnad för att öka jämlikheten och tillgången till litteratur och läsning för alla barn. Skolbiblioteken nämns förvisso i Tidöavtalet, men i en passus kring tydligare kvalitetsreglering och utan att peka ut att de ska vara bemannade, något som är helt centralt för att reformen ska få önskad effekt. I regeringens budget för 2023 står ingenting om skolbiblioteken. Det är beklagligt.

Vi i Miljöpartiet anser att säkerställa en likvärdig tillgång till bemannade skolbibliotek är en av såväl kultur- som utbildningspolitikens viktigaste uppgifter och föreslår därför riksdagen att ställa sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta om bemannade skolbibliotek och tillkännage detta för regeringen.

Vidare följer några av de viktigaste förslagen från skolbiblioteksutredningen, som vi särskilt vill lyfta:

Förtydliga i skollagen vad som avses med ett skolbibliotek och att de ska vara bemannade

Skolbiblioteksutredningen föreslår att skollagen ska definiera att skolbibliotek ska vara en gemensam och ordnad resurs med ett utbud av digitala och analoga medier som ska präglas av allsidighet och kvalitet och ställas till elevernas och lärarnas förfogande. Idag saknas reglering i skollagen av syftet med skolbibliotek. Utredningen föreslår att skollagen ska tydliggöra att syftet med skolbiblioteket är att främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet. Vidare ska det framgå av skollagen att skolbibliotek ska vara bemannade. Huvudmannen ska sträva efter att i första hand anställa personal som har en examen inom biblioteks- och informationsvetenskap.

Detta är avgörande förslag då de skapar ett tydligt ramverk för skolbiblioteken och vad som kan anses vara ett ändamålsenligt sådant, dess syfte samt slår fast att de ska bemannas med utbildad personal. Definitionerna behöver vara så tydliga som möjligt, för att undvika godtycke samt svårigheter i såväl tillämpning som uppföljning och för att uppnå önskad effekt – att varje elev ska ha tillgång till ett bemannat skolbibliotek.

Integrera skolbiblioteksverksamheten i undervisningen samt tydliggör i läroplanerna att rektor har ansvar för att samarbetsformer utvecklas mellan skolbibliotekarier och lärare

Målet med förslaget är att skapa goda förutsättningar för skolbiblioteksverksamheten, med god samverkan och förståelse mellan skolbibliotekarier och lärare och deras olika kompetenser. Utredningen slår fast att när skolbibliotekarier samarbetar med lärare för att främja läsandet och medie- och informationskunnigheten kan skolbiblioteksverksamheten få särskilt stor betydelse för elevers bildning och utbildning. För detta är rektors ledarskap viktigt. Därtill föreslås att varje skolhuvudman ska anta skolbiblioteksplaner för sin verksamhet.

Flexibilitet bör finnas för mindre skolenheter eller om en skola ligger i direkt närhet av ett folkbibliotek. Skolor i glesbygd ska ges lika möjligheter till bemannade skolbibliotek

Skolbiblioteket ska i första hand finnas på den egna skolenheten. Enligt skolbiblioteksutredningen kan skolbiblioteksverksamheten, om det finns särskilda skäl, istället organiseras genom att skolan samverkar med ett folkbibliotek eller med ett skolbibliotek på en annan skolenhet. Det gäller om biblioteket ligger i skolans direkta närhet eller om skolan har få elever. För Miljöpartiet är det viktigt att denna undantagskrivning finns och att den utformas så att den uppnår sitt syfte. I glesbygd, där avstånden är en stor faktor, behöver tillräckliga resurser skjutas till för att lagstiftningen ska kunna tillämpas.

Det är viktigt att sådan samverkan, enligt utredningens förslag, regleras i en skriftlig överenskommelse som tydliggör uppdrag och ansvar.

Främja kompetensen inom skolbiblioteken

Skolbiblioteksutredningen föreslår att regeringen ska utöka antalet utbildningsplatser inom biblioteks- och informationsvetenskap. Det råder idag brist på utbildade skolbibliotekarier och därför är detta ett viktigt förslag att ta fasta på. Med de övriga förslagen i utredningen som syftar till att stärka skolbiblioteken samt skolbibliotekariernas roll är vi övertygade om att även attraktivitet till bibliotekarieyrket kommer att stärkas, vilket också är en faktor för kompetensförsörjningen.

Uppdrag till Skolverket om allmänna råd

Utredningen föreslår att uppdra åt Skolverket att ta fram allmänna råd om skolbibliotek, hur man bör organisera och styra verksamheten så att den blir ändamålsenlig. Det är viktigt att skolhuvudmännen får stöd för att utifrån de olika förutsättningar som finns i landets skolor se till att de bemannade skolbibliotekens syfte uppnås: att varje elev har tillgång till ett bibliotek med kompetenta medarbetare som bidrar till att främja lusten att läsa och förmågan att söka, hitta och värdera information i ett intensivt informationsflöde.

Amanda Lind (MP)

Camilla Hansén (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Marielle Lahti (MP)

Nicklas Attefford (MP)